

Apotekarsocietetens policyprogram för läkemedelsområdet

Version 2010-04-28. Policyprogrammet antas av föreningens fullmäktige i maj 2010

Apotekarsocieteten (APS) är en ideell förening med drygt 6000 medlemmar, som representerar hela läkemedelsområdet. Föreningen har såväl lokalföreningar som vetenskapliga sektioner och täcker hela läkemedelskedjan från tidig forskning till användning och utvärdering. APS:s ställningstaganden efterlyses i frågor som rör läkemedelsområdet. Ställningstagandena i programmet utgår från föreningens ändamålsparagraf:
Apotekarsocieteten är en ideell förening med ändamål att befordra en hög yrkesstandard inom läkemedelsområdet och verka för en för individ och samhälle gynnsam utveckling och användning av läkemedel. I detta syfte främjar Apotekarsocieteten kunskaps- och kompetensutveckling på läkemedelsområdet.

Syftet med policyprogrammet är att sammanställa frågeställningar, som medlemmarna anser vara viktiga att ta ställning till. Programmet ska också inspirera till aktiviteter kring dessa. Programmet skall även vägleda personer som överväger att bli medlemmar i APS genom att klargöra föreningens ståndpunkter i viktiga frågor. APS skall vara ett nätverk för alla, som är verksamma inom läkemedelsområdet och det behövs ett program som visar vad nätverket vill.

Nedanstående policyprogram har indelats i fyra huvudområdena

- Forskning och utveckling
- Tillverkning och handel
- Läkemedelsanvändning och patientsäkerhet
- Professioner i samverkan

Forskning och utveckling

Sverige har en lång tradition av internationellt respekterad läkemedelsforskning inom flera områden. Läkemedelsföretag med ursprung i Sverige har också bidragit med ett stort antal världsberömda originalläkemedel: tuberkulosmedlet PAS, Macrodex, Intralipid, Xylocain, Seloken, Genotropin, Xalatan och Losec för att nämna några. Antalet nyintroducerade originalläkemedel har dock sjunkit de senaste decennierna och antalet kliniska prövningar i Sverige har drastiskt minskat.

Idag har vi stora möjligheter att via bl.a. kvalitetsregister och vävnadsbanker bedriva framgångsrik forskning. Föreningen stödjer forskningen genom sina vetenskapliga sektioner, Scheelepriset, stipendier, internationella symposier samt genom att föra fram förslag och delta i debatten kring forskningens villkor.

APS anser att:

- de statliga anslagen till forskning och utveckling inom Life science bör öka för att säkra svensk bioteknik och läkemedelsbranschens fortlevnad.

- det är viktigt att stimulera initiativ för att utarbeta effektiva produkter för att bättre kunna individanpassa läkemedelsbehandlingar. Samarbetet mellan läkemedels- och diagnostikaföretag bör öka i omfattning för att utveckla nya metoder i syfte att bättre identifiera målgrupper för effektivare behandling.
- forskning avseende nya antibiotika med fördelaktigare resistensprofil liksom läkemedel för en åldrande befolkning bör prioriteras.
- Sveriges ställning bör stärkas *både inom den prekliniska och kliniska forskningen*. Vi bör vara ett land där kliniska prövningar genomförs effektivt och med hög kvalitet.
- hälso- och sjukvården samt läkemedelsindustrin bör samarbeta mer så att nya läkemedel snabbare utvärderas i klinisk vardag. Ytterligare resurser behövs för producentobunden utvärdering.
- forskning kring multimedcinering av läkemedel bör intensifieras, då kunskaperna om när flera läkemedel och andra ämnen används samtidigt är otillräckliga.

Tillverkning och handel

Tillverkning av och handel med läkemedel innefattar många aktörer. Aktiva ämnen, hjälpämnen och färdiga produkter tillverkas, köps och transporteras över hela världen. Avvecklingen av apoteksmonopolet och tillgängligheten av läkemedel i allmän handel gör att kedjan från tillverkare till konsument kommer att bestå av många olika aktörer och av ökad internethandel. Det finns därmed stor risk att mängden olagliga och förfalskade läkemedel ökar. Kostnadsjakt på läkemedelsområdet leder till att arbetsförhållanden och miljö kring tillverkning och hantering av läkemedel utsätts för mer påfrestningar.

APS anser att:

- initiativ behöver tas för att läkemedelstillverkning i Sverige ska förbli internationellt konkurrenskraftig. Annars är risken stor att tillverkning utlokaliseras till andra länder. Sker detta finns risk att forskning och produktutveckling också lämnar landet då det finns en tydlig koppling mellan läkemedelsutveckling och läkemedelstillverkning.
- medvetenheten om olagliga och förfalskade läkemedel hos allmänhet och aktörer måste öka och ny teknik liksom utökad kvalitetskontroll införs och utvärderas för att garantera läkemedlens äkthet och spårbarhet.
- miljöaspekter på läkemedelsområdet bör beaktas vid subventions- och upphandlingsbeslut.
- det generiska namnet bör vara framträdande på förpackningen i syfte att öka patientsäkerheten när patentet för produkten gått ut.
- läkemedelssortiment och förteckning över de läkemedel som används för behandling av barn behöver utvecklas och sammanställas i en Barn-FASS.

- ett kvalitetsråd behövs för apoteksaktörer inom öppen och sluten vård, som har till uppgift att förankra en svensk tillämpning av Good Pharmacy Practice (GPP) respektive Hospital Pharmacy Statement.
- tillsynen över detaljhandelns hantering av vissa receptfria läkemedel måste bli effektiv och en utvärdering av konsumtionsmönster och sortimentsbredden bör göras.

Läkemedelsanvändning och patientsäkerhet

Mycket av ett läkemedels värde går förlorat genom felaktig användning. Orsaken kan vara t.ex. rädsla och missuppfattningar kring läkemedel hos konsumenten samt bristfälliga IT-system och kommunikation inom hälso- och sjukvården. Generikasubstitution kan äventyra patientsäkerheten med risk för sammanblandning, vilket kan resultera i t.ex. dubbelmedicinering. Problematiken är relativt väl beskriven, men ytterligare resurser behövs för att förbättra situationen. Det är positivt att landstingen nu anställer kliniska apotekare för att förbättra läkemedelsanvändningen i vården.

APS anser att:

- ett Centrum för bättre läkemedelsanvändning, som kommer att inrättas vid Läkemedelsverket, bör ges tillräckliga resurser för att stödja forskning inom bl.a. apoteksområdet, samverka med andra organisationer samt driva förändringsarbete och utvärdera vidtagna åtgärder.
- förskrivningsorsak alltid skall anges på apoteketiketten och att generisk förskrivning är att föredra, även om denna inte löser patienternas problem med olika namn på samma läkemedel.
- alla apotek skall ha tillgång till elektroniska expeditiönsstöd för att bättre kunna upptäcka bl.a. interaktioner och dubbelmedicinering och informera förskrivare
- legitimerad personal inom hälso- och sjukvården skall i patientkontakter kring läkemedelsfrågor ha tillgång till patientens läkemedelslista.
- farmaceutiska tjänster på apotek för t.ex. bättre följsamhet, läkemedelsgenomgångar och rapportering av biverkningar bör subventioneras i syfte att minska kostnaderna för felaktig läkemedelsanvändning.
- reklam för receptbelagda läkemedel direkt till patient fortsatt skall vara förbjuden, men att företagen skall få lägga ut information på Internet, som konsumenterna kan söka upp.
- det behövs en kontinuerlig uppföljning (minst årligen) av alla, som använder många läkemedel eller på annat sätt anses löpa risk för kvalitetsbrister i behandlingen.

Professioner i samverkan

Spetsforskning är nödvändig för att säkerställa Sveriges långsiktiga välbefinnande. Vid framtagning av nya läkemedel finns en tradition av professionell samverkan mellan berörda yrkesgrupper, men flera faktorer motverkar idag denna förutsättning, t ex utspridda och små högskolor, tidsbrist och för svaga incitament. Läkemedelsterapi har många facetter, som kräver expertkunskaper hos hälso- och sjukvårdspersonalen, dit apotekspersonal hör, för att bli framgångsrik. Kunskapen är idag så omfattande att ingen enskild yrkesgrupp behärskar helheten. Samverkan är nödvändig.

APS anser att:

- information om läkemedel bör ges större utrymme inom gymnasieskolan för att öka intresset att efter studenten söka läkemedelsorienterade utbildningar.
- alla forskningsmyndigheter bör främja multidisciplinära miljöer kring läkemedelsutveckling.
- industri, sjukvård och akademi bör samverka inom klinisk forskning, vilket enligt Delegationen för klinisk forskning gör alla till vinnare – inte samtidigt, men sammanlagt.
- samarbetet mellan apoteken och sjukvården respektive veterinärmedicinen behöver utvecklas, så att läkemedel bättre kan följas upp i den kliniska vardagen.
- hälso- och sjukvårdspersonal bör genomgå liknande block i sin grundutbildning om läkemedelsutveckling, -information och -användning.
- certifierade yrkestitlar bör utökas inom hälso- och sjukvården t.ex. för monitorer, kliniska apotekare och egenvårdsrådgivare.
- myndigheter liksom hälso- och sjukvården bör på ett effektivare sätt informera allmänheten om nyttan av läkemedel liksom riskerna med att inte korrekt ta sina läkemedel t.ex. genom mer balanserad information i bipacksedlar.